

Amerlingové v západních Čechách

Životy a osudy význačných osobností poskytovaly vždy zajímavou látku, v níž ostatní hledali buď kladný vzor nebo omluvu pro své vlastní chyby, slabosti a nedostatky. Při studiu života a díla Med. Dr. Karla Slavoje Amerlinga (18. 9. 1807 Klatovy - 2. 11. 1884 Praha), tohoto „Jana Křtitele“ české pedagogiky a školy 19. století, obrátil jsem již před lety pozornost i k jiným rodům Amerlingů, které žily v západních Čechách.

Karel Amerling (18. 9. 1807 Klatovy - 2. 11. 1884 Praha). Lékař, přírodovědec, pedagog, autor žánrově smíšených prací s přírodovědným, technickým, všeobecně naučným i filosoficko-etickým obsahem. Psal se též Ammerling, Amrling, na Slovensku Amerlín, užíval i vlasteneckého jména Slavoj, příjmení Strnad (Ammer = Strnad) a přídomek Klatovský. Jeho otec, původem Němec z jižní Moravy, vlastnil v Klatovech ubytovací hostinec a polnost. Karel byl jeho prvorozený syn z druhého manželství. Od pěti do třinácti let žil u rodičů své maminky v blízkých Chudericích, kde chodil do farní školy. Po klatovském gymnasiu (1820-27) studoval ve Vídni vychovatelství, estetiku, archeologii a hospodářské nauky, od 1829 pak medicínu v Praze (doktorát 1836) a nastoupil míst asistenta u J. S. Presla na universitní katedře mineralogie a zoologie. V letech 1839-48 budoval a vedl své avantgardně koncipované universální učiliště Budeč.

V rodopisné sbírce Petráškově, uložené v klatovském vlastivědném muzeu, jsme objevili krejčího Tomáše Amerlinga z Lišic (1650), jeho současníkem byl Jiří Amerling z Damnova u Svojšína, ve Vranově u Radnic žil o něco později Jan Amerling. V matrikách horšovotýnských jsme našli k roku 1742 jiného Jana Amerlinga z Podrážnice a konečně ve staňkovských matrikách z 1. poloviny devatenáctého století jsme poznali sedláka Šimona Amerlinga s početnou rodinou. Významný je zápis v téže matrice na počátku ledna r. 1820, kdy se Kateřině, dceři Jana Fišera z Hlohové u Staňkova čp. 4 narodil chlapec. Jméno otce nebylo zaznamenáno. Ze své anonymity pak později vystoupil Jan Amerling, cestář z Klenčí. Z dětí z tohoto manželství nás zvláště zajímal Ignác Amerling - čtvrtý syn zmíněného Jana Amerlinga a jeho manželky Kateřiny - pozdější malíř, o němž psal František Wenig v knize *Obrázky ze staré školy* (Praha 1917, s. 33).

V okresním vlastivědném muzeu v Domažlicích, kde jsou uloženy některé jeho práce, upoutá pozornost např. kopie Brožíkova obrazu Hus před koncilem kostnickým (1889). Nikdo jiný pak nemohl vést po neschůdné cestě k umění svého syna Josefa Amerlinga (1869 - 1945), kterého též připomíná Tomanův slovník výtvarných umělců, než právě on, vyhledávaný portrétista, malíř městského panstva, jak se Ignáci Amerlingovi někdy říkalo.

Josefovi potomci žijí v Domažlicích podnes. Není snad třeba zdůrazňovat, že se zajímají o umění a rádi hovoří o rodném kraji. Domažličtí Amerlingové mají rozsáhlé vědomosti o svém rodu. Snad lze souhlasit s jejich domněnkou, že Amerlingové v Lišicích, Damnově, Vranově, Podrážnici, ve Staňkově, Domažlicích i Klenčí patřili kdysi k jednomu rodu. Jednotlivé větve se během let v západních Čechách rozrůstaly natolik, že je dnes můžeme těžko sledovat. Rozhodně však nebyly tyto rody spřízněny s nositeli příjmení Amerling, jež se od počátku 19. století vyskytovalo v Klatovech a před první světovou válkou v Aši, měště na samé západní hranici.

V Aši působil jako vojenský lékař dr. Karel Amerling, (nositel stejného jména jako náš buditel a pedagog), pozdější ředitel sanatoria v Kvetnici u Popradu a pak profesor Palackého univerzity v Olomouci, vynikající odborník pro alergické choroby v Lázních Jeseník a purkyňovský badatel. Třebaže tento Amerling působil v letech první světové války na západním pomezí naší země, jeho předkové pocházeli z Třebíče na Moravě. Tam žil v polovině minulého století dr. František Amerling, osobní lékař hraběte Valdštejna, postava, jež patří k pokolení lidumilů, kteří na venkově léčili chudé zdarma. Zdá se tedy, že pozdější vztahy K. S. Amerlinga k chudiniě nejsou ani v tomto ohledu nepodloženy.

Morava byla pro naše genealogická pátrání významná ještě jinak. Zde v Havraníkách na panství křížovníků znojenských je totiž třeba hledat rod, z něhož pocházel otec dr. Karla Slavoje Amerlinga. Pohled do gruntovnice obce Havraníky z roku 1765 uvádí nás ke jménu Johann Ammerling, který pracoval jako hospodář a vinař na chalupě číslo 75. Byl dvakrát ženat. Z prvního manželství je pro nás nejzajímavější syn Jan (*1775) - otec Karla Slavoje Amerlinga. Tento Jan přišel do Klatov v roce 1799, vykoupil se z vojenské služby a pronajal hospodu U slunce. Od roku 1807 pak vlastnil hotel U bílé růže (čp. 64). Také Jan Amerling byl dvakrát ženat: první žena Rosalie (1779 - 1806) byla dcerou Václava Hutery (9. 11. 1741 - 17. 4. 1808), kontribučního písaře v Sušici, který s manželkou Annou rozenou Princovou měl osm dětí. Druhá žena Jana Amerlinga se jmenovala Anna (*20. 4. 1783) - maminka Med. Dr. Karla Slavoje, dcera chudenickeho rychtáře Jana Jelínka. Není bez zajímavosti, že sestra této paní Anny Amerlingové jménem Marie (*26. 8. 1787) se provdala za správce schönbornského panství Františka Lambla. Z tohoto manželství pak vyšli známí učenci Karel, Jan Baptista a Vilém Dušan Lamblové. Byli tedy Karel Slavoj Amerling a bratři Lamblové bratřenci.

V Plzni žil bratr Karla Slavoje, Ludvík Amerling (*28. 12. 1818), kterého známe jako obchodníka a příznivce plzeňské mateřské školy z počátků její činnosti v třicátých letech 19. století. Po příkladu Klatov bývala v Plzni před lety i Amerlingova (pak Sudova) ulice.